

SĂMĂNĂTORUL

Redactor responsabil:
Simeon Rusu

Redacția: Piața Regele Ferdinand 12
Administrația: Piața Regele Ferdinand 56

FOAIE CULTURALĂ-POLITICĂ

Apare la 1, 10 și 20 a fiecărei luni
sub conducerea unui comitet

PREȚUL ABONAMENTULUI:

Pentru instituții și autorități anual . . . 200 Lei
Pentru particulari { anul întreg . . . 100 Lei
jumătate de an . . . 60 Lei
trei luni . . . 30 Lei

CRIZA ECONOMICĂ— VINA VREMURILOR

Unii savanți ai veacurilor, au încercat să esplice crizele economice mondiale prin formarea unor pete pe suprafața globului solar. Și, își întăreau părerile cu atât mai vârtos, cu cât crizele apăreau la intervale de timp aproape egale.

È în natura omului să atribue unui fapt inexplicabil, cauze necontrolabile. Tot astfel am putea spune, în limbaj adventisto-pocăit, că e lumea de apoi; că Lucifer și-a trimis luceferii prin lume să provoace: nemulțumiri, certe și... crize. Pentru că criza economică e generală. Ea nu există numai în România, ci pe întregă suprafața pământului. De aceea nu se poate înlătura. America, ca să nu se molipsească mai tare de această periculoasă molimă și-a zăvorât granițele prin vămi insuportabile. Dar nici odată nu s'a înregistrat pe acest continent o mai acută criză economică, decât acum; doar aceasta a moșit milioanele de șomeri flămânzi, cari urlă după un codru de pâine pe pământul Americii: Țara aurului și-a... fierului.

Deosebirea dintre criza altor țări și cea din țara noastră este, că pe aceasta o simțim. La noi a fost provocată de puternica concurență rusească. Drăceasca politică sovietică tinde cu mijloace subversive, la zdrobirea țărilor agricole. Și cum noi suntem în nemijlocita apropiere — în noi lovește cu primul bruș.

Ziarul „Journal of Commerce”, vorbind de criza economică din România și guvernul Maniu spune că „ar fi o lipsă de seriozitate a blama pe dl. Maniu și guvernul lui cu învinuirea faptului că ar fi vinovați de criza economică ori scăderea vertiginoasă a prețurilor produselor agricole. Poporul lipsit de educație politică, nu vede legătura dintre cauza economică și efect”.

Pentru aceasta, de criza economică nu sunt vinovați oamenii, ci vremurile. Pământul — har domnului — produs după războiul destul de bine. Bucate sunt destule, dar lipsește banul. Civilizația înaintează cu pași repezi. Dorințele se înmulțesc și nu pot fi satisfăcute prompt și întocmai. De aici văicărerile. Industria casnică abea mai stă în picioare. Luxul a devenit idol de închinare. Pâinea neagră nu se mai caută. Mărfurile importate sunt preferate, deși sunt cu mult mai scumpe. Și toate acestea reclamă bani mulți. Și dacă nu sunt, e criză. Iar vina o poartă: Maniu și Vaida. Stupidă constatare a vulgului!

Rostuiri românești

În fuga condeiului, întâia decadă, primii zece ani de viață românească în cadrele patriei unite, se caracterizează prin o dominanță a noastră de către un nebulism inerent vieții de început a națiunilor, cari după suportarea de amăreli, ajung să trăiască în libertate. Acest nebulism este asemănător celui, care după trecerea furtunii se resfrânge asupra pământului prin frânturile de nuori cari stau așezați în calea soarelui. Lucrurile văzute sub obrocul ei nu se disting bine, nu se reliefaază în deajuns.

Trecerea anilor, urcarea soarelui, ridică vâlul și încep a se desprinde precis liniile de perspectivă și drumurile se văd clar.

Cutropit, cetățeanul român, de puțințele cari i s'au oferit a pus viguros mâna pe toate resorturile de agonisire, a înfipt un pas hotărît pe drumuri necălcate înainte vreme, a încercat multe.

La zece ani s'a trezit găfâind. Prea s'a încordat și azi gospodăriile noastre trosnesc din toate încheierurile.

N'am văzut clar. Ne-am îmbătat la vederea atâtor arătări și posibilități pe cari ni le-a oferit viața nouă. La zece ani cerul prinde a se limpezi. În lumina clară se pot așeza altcum temeliile.

Vrând, nevrând ne cumișim. Forma pe care a luat-o viața, timpul, ne strânge binișor și cetățenii prin minte. În viața individului, singuraticului, se strecoară idea, că înaintarea trebuie bazată numai pe muncă cinste și crușare. În viața publică se trasează numai acele linii, cari corespund puterilor noastre reale. Încep a se duce zilele și vremurile când adâncul mărilor se încerca cu degetul.

Reghinul, cuprins și el, în muzica vremilor de început de viață românească, nu putea face o disonanță în concertul care s'a încins. Idei, planuri, hotăriri, încercări particulare și publice toate s'au avalanșat. La linia de viață și la viață n'or fi ajuns ele multe încercări. Am rămas însă cu o frumoasă recoltă: că noi, Românii, avem capabilitatea și de a concepe și de a ne avânta.

Ordinea în avânt și concepție ne-o dau drept dar cei zece ani de viață românească cu exeperianța lor.

Ceeace se începe astăzi, după întâia decadă, se face altcum, pe alt temei de apreciere. Ideea puținții se cântărește bine și se caută drumul deplin luminat. Și e rațional să se facă așa. Vor rămâne ele, chiar observat acest plan, unele aripi frânte dar nu e nici un motiv de desnădăjduire: peste trupurile morților înaintează falangele biruitoarelor.

Suntem în aceeași luptă. Lupta vieții derivată din neastâmpărul firesc al ideii de viață. Ducem însă lupta cu o altă pricepere. Obiectivul, ținta e aceeași: rostuirea bună a noastră bazată pe temeiul ideii de progres.

Înfipt în Reghin din vremuri vechi, gândul unei bune organizări se impune drept desiderat de întâiul rang. Augurii cari prevestesc cadre de dezvoltare, deocamdată în direcție cultural-morală, sunt buni.

Cele două construcții școlare, școala primară și gimnazul începute în vară și sigur terminate la primăvară, sunt indicii, că o rostuire a început.

Destinderile bisericilor, prin clădiri și reorganizări, înseamnă ridicare de drapel cu un ideal, care nici când nu a dispărut, dar pe care noi cu ceața adusă de vremuri nu l-am cam prea văzut bine.

Desghețări și desmorțiri de tendoane în corpurile societăților culturale prin noi direcții în programul de activare, sunt semne de o altă rostuire a românismului aici în Reghin.

Ne lipsește aproape integral pornirea spre rostuire economică. Valorile de românași cari în zile de târg se revărsă din jurul mare în stoluri pe piața Reghinului întră și es trecând peste praguri streine.

Reghinul rostuit în toate formele pe cari le poate îmbrăca viața românească, dezvoltat de așa încât chiar și provincia să resimtă efectele prestațiilor derivate din rostuirile din orașul său, va reveni la matca sa originală și tradițională de a fi centrul de viață românească pentru un jur aproape în majoritate românesc.

P.—

O problemă plugărească

de IOAN ROMAN

Președintele Camerei de Agricultură
a județului Mureș

Despre nevoile plugăriei nu s'a scris și nu s'a vorbit niciodată așa de mult ca în zilele noastre. Faptul nu trebuie să ne impresioneze prea mult, căci dându-ne bine seama, nu este doar nici o ocupație omenească expusă la atâtea peripeții și nesigurăranță ca plugăria.

Dar, fiindcă plugăria este baza țărilor și în deosebi a țării noastre, nu este de prisos să ne ocupăm de problemele plugăriei și să nu cruțăm nici o oboseală în a găsi cele mai corespunzătoare mijloace de a sanare.

Fără îndoială, că cele mai arzâ-

toare probleme a plugăriei noastre de azi sunt creditul, valorizarea produselor și raționalizarea producției.

Cu deslegarea acestor trei probleme s'a ocupat foarte mult toți bărbajii politici, întreaga ziaristică a noastră. S'a făcut o adevărată emulație în a găsi cele mai bune soluții. Însuși guvernul a depus o muncă considerabilă pentru a veni în ajutorul plugăriei în orice chip cu deosebire prin câștigarea Creditului Agricol. Deci cu acestea noi nu ne vom ocupa în acest loc având toată încrederea, că guvernul în sfârșit le va soluționa în mod favorabil, având și cel mai mare concurs al mult iubitului nostru Rege Carol II.

Noi vom arăta o altă latură de care trebuie să ne ocupăm în interesul plugăriei.

Dacă examinăm industria mare sau mică, meșteșugarii de ori care breaslă, constatăm că toți sunt organizați în societăți profesionale, în syndicate, singur doar plugarul este neorganizat. Din acest motiv pot afirma și dovedi până la infinit că nefiind organizați plugarii, au fost exploatați de către toți deopotrivă, până în ziua de azi, deși ei formau totdeauna puterea cea mai mare în stat atât ca număr de muncă și ca forță de apărare înfauntru și în afara de granițele țării.

Că ce putere este plugăria o dovedește glorioasa noastră armată cu vârf și indesat o dovedește și statistica care arată că 85% din populație sunt plugari.

Tot așa se poate dovedi și aserțiunea, că până atunci până când acești plugari, vor sta și mai departe neorganizați, ori ce reprezintă ca forță și muncă, nu pot să facă nici un progres pentru binele profesional. Vorba poetului: „Unde-i unul nu-i putere”...

Atâtea vreme vor fi exploatați și mai departe de meseriași, industriași, comercianți câtă vreme vor sta neînvingeabați în societate profesională. Atâtea vreme va fi departe plugarul de cunoștințele unei plăgării mai raționale asemănătoare cu plugăria din America, Italia, Germania și alte țări, cari în această privință au ajuns la progrese fără exagerare, uimitoare.

Neorganizat plugarul nostru, nu va ajunge nici odată să poată concura cu produsele altor țări, nici în ce privește calitatea, cantitate și cu atât mai puțin prețul.

Prin organizare au ajuns țările transocianice și apusene să cunoască cum să producă grâu, orz și porumb mult de calitate superioară, cu muncă puțin costisitoare și prin organizare pot să-l valorizeze mult mai bine ca noi.

Am fi prea slabi patrioți și nevrednici urmași ai acelor sute și mii de martiri, cari prin jefele lor ne-au câștigat acest Canaan, dacă noi vom sta nepăsători și nu vom contribui

fiecare la împlinirea acestei probleme într'adevăr vitală pentru noi și țară.

Dacă plugăria va merge bine, va fi bine și în țară. Cât este de mare adevăr această afirmație o vedem, mai bine zis o simțim cu toții.

Merge prost plugarul, a încetat industria, vegetează comerțul, plânge

funcționarul și geme țara întreagă.

La muncă deci fraților, atât cărturar cât și plugar! Dacă vreți binele vostru și vă iubiți țara, veniți și vă constituiți în prima societate profesională plugărească, care am botezat-o „Cercul Agricultorilor“.

„Treisprezece bărbați guvernează Europa“

În limba germană a apărut o carte, care poartă titlul: 13 Männer regieren Europa (13 bărbați guvernează Europa) în care autorul, d. Fritz Klein cunoscutul gazetar și director al marelui ziar berlinez „Deutsche Allgemeine Zeitung“ face potretul celor 13 bărbați, care guvernează Europa și cari sunt d-nii: Poincaré, Briand, Tardieu, Stresemann, Chamberlain, Snowden, Musolini, Cicerin, I. Maniu, Seipel, Beneș, Bethlen și P. Boncour.

În capitolul despre d. Iuliu Maniu autorul scoate la iveală în mod obiectiv și clar personalitatea și cariera fostului premier român.

Autorul, perfect orientat își dă seamă, că Iuliu Maniu intrupează geniul politic al Transilvaniei și că

victoria ideilor și principiilor sale de guvernământ, vor crea din România un stat puternic, cu rol decisiv în Europa centrală. Dar în același timp relevă și greutățile imense, ce se ivesc în calea lui. E sămănătorul, care aruncă din belșug semințe, ce incolțesc pe câte un ogor, dar nu pe toate ogoarele pământului țării. Multe se risipesc fără să rodească și nu din vina lui.

„Caracter fără prihană, apusean de elită, de o înțelepciune necontesată“ — spune la sfârșitul articolului său autorul și se întreabă, dacă va avea forța să-și împlinescă ideile în fața atâtor dificultăți. Dar câte nu a învins el, cu voința lui de fier, cu înțelepciunea lui, care e un reazăm al țării sale.

Informațiuni

— Un început. Sunt și azi oameni cari înțeleg, că sufletul își cere și el drepturile sale. Ocupație cu deprinderi din cari numai sufletul câștigă un semn de civilizare la un om. Iată ce ne bucură din începerea unor repetiții corale în Reghin. Mângâitor e și faptul că la probe și exerciții iau parte membri din toate straturile societății. Și numai prilejul de întâlnire, în afara de marele câștig al punerii în funcție a sufletului în sens artistic, este un câștig pentru toți. Coriștii noștri să aibă ochii la cei din trecut cari în Reghin au fost capabil de un cor și inima spre gândul că și ei sunt în stare să producă ceva frumos.

— Păstrând tradițiile. Comitetul școlar al gimnazului român din Re-

ghin în ședința sa din 15 Nov. a. c. a ales drept patron ceresc al școlii pe cei Trei Sfinți: Vasile, Grigorie și Ioan. Încrâștând evenimentul constatăm, că el este în linia dreaptă a tradițiilor noastre românești. Părinții cari au copii în această școală vor avea o emoție și vor simți strecurându-li-se în inimi încrederea că pruncii lor și în școală sunt sub ocrotire cerească și că un patron sfânt purtat de școală înseamnă și pentru viața școlară indicație a căilor pe cari merge școala. Tot atunci s'a luat hotărârea ca ziua celor Trei Sfinți să fie declarată zi de serbare pentru școală, zi în care comitetul școlar va da o producție artistică la nivelul recerut. Reghinul și jurul în această zi își va spune în fiecare an cuvântul său asupra ideii de școală secundară românească.

— Se aduce la cunoștința pro-

FLORI DE MAI *

Cereșii zimbiri... petale n'rouate, mai fragede decât un gând de miel, vă ncinge sufletu-mi și vă sărută, că voi de n'ajă zimbiri, ar plânge doar și el.

Cascadele de răsuri din copilărie, mi le-ajă furat, cu anii ce-au murit... O, flori de Mai: în straturi sau în lunci, ca mine, nimenea nu v'a iubit...

Hoinar, în calea-mi grea fără de jîntă, eu v'am strivit, adesea, sub picioare și lînguirea surdă nu v'am înțeles-o, surăsul vostru, azi însă, adânc mă doare.

O, flori de Mai, o, flori de Mai, în voi imi văd înmormântat tot ce-am mai sfânt: mătăniile anilor senini, cu farnece de joc, idile și de cânt.

* Din volomul „Flori de Mai“.

prietarilor de vii, că Camera de Agricultură din Diciosânmartin a luat în exploatare pivnița județului din subsolul Prefecturii, care are vase foarte bune în capacitate totală de circa 40 vag. Vinurile se condiționează și asortează în vedere exportului. Depunătorii sunt liberi să-și vîndă ori când și oricui vinurile depuse. Pentru depozitare se plătește de către producători 2 Lei la 1 Hl. (10 ferii) pe lună, iar negustorii 5 Lei la Hl. (20 ferii) pe lună.

Nou! **Nou!**
A apărut:
EPISTOLA ALBĂ
comedie în 2 acte
de
Al. Ceușianu
Se află de vânzare la toate librăriile și la redacție. **Prețul 60—Lei**

Cețiți și răspândiți
„SĂMĂNĂTORUL“

Nou! **Nou!**
A apărut:
FLORI DE MAI
de
S. RUSU
De vânzare la redacție. **Prețul 40—Lei.**

No. 3248/1929. 997

Publicațiune de licitație

Subsemnatul portărel de pe lângă Jud. rurală Toplița publică că în baza deciziei No. 4621—1929 a judecătoriei de ocol din Gheorgheni în favorul reclamantului Casa de Păstrare S. A. din Ditrău repr. prin avocat Dr. Lazar Schwarz din Toplița pentru încasarea creanței de 7000 Lei și acc. se fixează termen de licitație pe ziua de 1 Decembrie 1930, la orele 4 p. m. în comuna domiciliul următorului unde se vor vinde prin licitațiune publică: 1 șură, 2 grajd, 1 mașină de cusut în valoare de 1600 Lei. În caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Toplița, la 6 Noembrie 1930.

Ioan Berbu, portărel.

No. 2103—1930. 996

Publicațiune de licitație.

Susemnatul portărel de pe lângă jud. rurale Toplița publică, că în baza deciziei No. 1270—1930 al judecătoriei de ocol din Gheorgheni în favorul reclamantului Casa de Păstrare S. A. din Ditrău repr. prin avocat Dr. Lazar Schwarz din Toplița pentru încasarea creanței de 5600 Lei și acc. se fixează termen de licitație pe ziua de 2 Decembrie 1930 la orele 3 p. m. în comuna domiciliul urm. unde se vor vinde prin licitațiune publică 2 șură, 1 casă, 1 grajd în valoare de 2800 Lei. În caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Toplița, la 6 Noembrie 1930.

Ioan Berbu, portărel.

No. 92—1930. 998

Publicațiune de licitație.

Subsemnatul delegat judecătoresc prin aceasta publică, că în baza deciziei No. G. 933/1—1930 a judecătoriei rurale Teaca, în favorul reclamantului Hartig Ioan reprezentat prin avocat Dr. Mihail Kasper din Teaca pentru încasarea creanței de 1250 Lei și acces. se fixează termen de licitație pe ziua de 2 Decembrie 1930 la orele 15 p. m. la fața locului în comuna Budurleni unde se vor vinde prin licitațiune publică judiciară vacă, bouși și cai în valoare de 24 000 Lei. În caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Teaca, la 10 Noembrie 1930.

Al. Orbok, delegat jud.

FOIȚA

Intrarea armatei române în Reghin

Amintiri din toamna anului 1918

E mare fierbere în comunele românești, în toamna anului 1918 După spargerea fronturilor dușmane, rînd pe rînd se reintorc la vetrele părăsite cei plecați pe câmpurile de luptă. Se formează comitete și gărzii naționale pentru păstrarea ordinii și apărarea vieții și avutului, împotriva celor ce cred, că vremurile tulburi sunt potrivite, pentru a prăda avutul celor mai bogați și a răzbuna diferite dușmăni. Dar poporul nostru, ca în totdeauna, s'a dovedit și de astă dată un popor cuminte și înțelețigător. A urmat cu drag sfaturile conducătorilor săi proci și învățători, cari îi îndemna să-și păstreze calmul și vrednicia în fața întâmplărilor însemnate ce erau în curs și cari au culminat în marea adunare din 1 Decembrie dela Aiba-Iulia, unde delegații sa-

telor și orașelor din Ardeal, Banat, Maramureș și Crișana, pătrunși de înțelegerea cea mai sfântă au hotărît și proclamat unirea pe veci ale acestor ținuturi cu patria mamă.

Și dacă nu am putut lua parte toți la marea manifestare dela Aiba-Iulia, am avut și cei rămași acasă clipe de adevărată fericire și mîngâiere, luând parte la intrarea armatei române în orașul Reghin în ziua de 1 Decembrie ora 4 p. m.

În zilele ultime ale lunii Noembrie, Comitetul național din Reghin, prin curierul Negrea din Reghin-sat invită comitetele naționale din Hodac și Ibănești, se trimite gărzile naționale din acele comune în Reghin, pentru a ocupa gara, poșta și celelalte instituții publice, și desarmând garda mixtă, se pună stăpânire românească pe oraș. În urma acestei invitații, în ziua de 30 Noembrie pleacă garda din Hodac, ocupă gara și poșta, iar în ziua de 1 Decembrie pleacă și garda din Ibănești pentru întărirea gardei românești. Sălta inima românilor de bucurie, văzând înțelegerea gardiștilor români, cari în sunetul frumos al cântecelor noastre naționale sărbătoreau orașul.

Dar bucuria cea mai mare ne este rezervată pe după amiaza aceleiaș zile sfinte, când aproape de ora 4., apare dinspre Reghin-sat, falnic, ca un șoim din povești, colonelul Gherescu în fruntea ostașilor bravi, cari înfruntând frig, oboseală și alte piedici în trecerea falnicilor Carpați, aleargă, se pecetluiesc cu puterea armelor proclamarea din Alba-Iulia a poporului român, de a se uni pe veci cu patria mamă, România. Sublocotenentul inv. George Uilăcan în fruntea gărzii române, face raportul militar, iar scriitorul acestor amintiri, adânc emoționat, în cuvinte însuflețite, urează bun venit fraților ce vin se ne apere de urgență asupra noastră de veacuri și se ne cuprindă în brațele lor iubitoare. Mulțumeste providenței divine, că ne-a învrednicit a vedea împlinit idealul visat de moși, strămoșii noștri și cântat de poeții neamului românesc: Unirea tuturor românilor. Termină aclamând pe marele căpitan regele Ferdinand I., Familia regală și oastea română. La aceste cuvinte românii erump într'un puternic și repetat: ura, să trăiască. Colonelul Gherescu în răspunsul său, ne asigură de dragostea fraților de dincolo de Carpați, cari și ei sunt pă-

trunși de aceleași sentimente, în momentele sfinte de duioasă revedere și dulce îmbrășoare a fraților, ce au fost instreinați veacuri de a rîndul, în urma uneltirilor dușmanilor seculari ai neamului românesc. Ne asigură mai departe, că armata română, nu voiește se răzbune nedreptățile trecutului, ci ca o armată conștie și disciplinată, va apăra viața și avutul tuturor cetățenilor, fără deosebire de neam și lege, până când noile orânduiri vor fi respectate și nu să va unelti împotriva armatei și instituțiilor românești. Aceste cuvinte erau adresate acelor, cari priveau cu ură și ironie scena aceasta marea și cari nutreau speranța, că în curînd se vor întoarce lucrurile în vechea ogașie, ajungând iarăș la vechea domnie.

După un scurt papas în Reghin, grosul armatei să îndreaptă spre Tg.-Mureș, iar noi ne reîntorcem la satele noastre, unde curînd sosec mici detașamente militare, în tovarășia cărora petrecem clipe de sfînt entuziasm, sperînd într'un viitor bun și fericit.

Leon Târnaveanu
preot